

УДК 327(510)"2013/..."

М. В. Булик
В. В. Ключ

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ КНР ЗА ПРАВЛІННЯ СІ ЦЗІНЬПІНА

В статті визначаються концептуальні засади зовнішньої політики КНР за правління Сі Цзіньпіна. Розглянуті зовнішньополітичні ініціативи КНР, які реалізуються з 2012 року: «китайська мрія», «спільнота єдиної долі», ініціатива «Поясу і Шляху», «нова модель міжнародних відносин», «нова модель відносин між США і Китаєм», «загальна, всеосяжна, спільна і стабільна безпека», принцип «широких консультацій, спільного внеску та спільних вигод у глобальному управлінні». В статті дана характеристика зовнішньополітичній стратегії Сі Цзіньпіна.

Ключові слова: зовнішня політика КНР, Китай, Сі Цзіньпін, «спільнота єдиної долі», ініціатива «Поясу і Шляху».

DOI 10.34079/2226-2830-2021-11-31-32-82-94

Постановка проблеми. В сучасній системі міжнародних відносин роль і вплив КНР постійно зростають. Основу зовнішньої політики КНР за правління Сі Цзіньпіна становлять ряд концепцій, висунутих китайським урядом, які явно свідчать про те, що Китай прагне бути провідним гравцем на міжнародній арені. Зовнішня політика Сі Цзіньпіна характеризується відвертою відмовою від заповіту Ден Сяопіна «приховувати свої можливості і триматися у тіні», а своїми глобальними устремліннями більше нагадують

зовнішню політику Мао Цзедуна. Зміни засад зовнішньої політики КНР за правління Сі Цзіньпіна формуються на фоні внутрішньополітичних тенденцій – модернізація економіки і концентрація влади в руках Сі Цзіньпіна, так і зовнішніх факторах, таких як тенденції до багатополарності в міжнародних відносинах, послаблення позицій США і спроби Вашингтона стримати подальше піднесення КНР. Зростання глобального впливу КНР, а також несумісність цінностей соціалістичного Китаю і ліберально-демократичного Заходу створюють передумови для формування нової біполарності. А основною задачею зовнішньої політики КНР стала просування китайських глобальних і регіональних програм, які націлені на зміну політичного і економічного порядку в Азії та в глобальному контексті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зовнішній політиці КНР за правління Сі Цзіньпіна, або «дипломатії Сі Цзіньпіна», присвячено ряд публікацій західних і російських авторів, особливо з експертно-аналітичного середовища. Досліджуючи зовнішню політику КНР, американські автори здебільшого роблять акцент на баченні Китаєм світового порядку та своїй ролі в ньому (Mazarr, Heath, and Cevallos, 2018). Російські дослідники, зокрема І. Денісов (Денісов, 2016), присвятили низку робіт особливостям зовнішньополітичного курсу Сі Цзіньпіна щодо РФ. Вітчизняні дослідники, досліджуючи зовнішню політику Китаю на сучасному етапі, здебільшого робили акцент на окремих аспектах, наприклад, ініціативі «Поясу і Шляху». Серед робіт, присвячених концептуальним засадам, слід відзначити публікацію А. Комліченка (Комліченко, 2021).

Мета дослідження – проаналізувати концептуальні засади зовнішньої політики КНР за правління Сі Цзіньпіна. Оскільки концептуальні засади зовнішньої політики КНР на сучасному етапі складаються з десятків офіційних документів, а також промов і виступів посадовців, завданням дослідження є аналіз цих документів.

Виклад основного матеріалу. Керівною філософією щодо зовнішньої політики КНР стала «думка Сі Цзіньпіна про дипломатію». Оскільки за правління Сі Цзіньпіна в Китаї було висунуто ряд ідей і концепцій, було доречно об'єднати їх в таку форму зовнішньополітичної доктрини. Ця доктрина не є цілісною, а її вивченням і систематизуванням, скоріше за все, будуть займатися науковці, оскільки в 2020 році в Китаї був відкритий Центр дослідження «думки Сі Цзіньпіна про дипломатію». «Думка Сі Цзіньпіна про дипломатію» є, як зазначається, невід'ємним компонентом «соціалізму з китайською специфікою в нову епоху», який став фактично державною ідеологією Китаю за правління Сі Цзіньпіна (Jieshi, 2017). Термін «дипломатія» переважно застосовується китайськими посадовцями для позначення державної діяльності у сфері зовнішньої політики.

За правління Сі Цзіньпіна були висунуті наступні ідеї: «китайська мрія», «спільнота єдиної долі», ініціатива «Поясу і Шляху», «нова модель міжнародних відносин», «нова модель відносин між США і Китаєм», «загальна, всеосяжна, спільна і стабільна безпека», принцип «широких консультацій, спільного внеску та спільних вигод у глобальному управлінні».

З 2013 року зовнішньополітичні концептуальні засади Китаю за правління Сі Цзіньпіна знаходились в постійному розвитку. Як вже зазначалося, Пекін оприлюднив десятки офіційних документів та білих книг, в яких окреслюються окремі вектори та аспекти зовнішньої політики. «Китайська мрія» стала першою політичною ідеєю, яку він просував у своїх виступах. «Китайську мрію» можна визначити як прагнення створити суспільство середньої заможності до 2021 року (ювілей КПК), і вивести КНР в число першокласних світових держав до 2049 (ювілей КНР) (Mohanty, 2013). Хоча її слід розуміти насамперед в

контексті соціально-економічного розвитку держави, Сі Цзіньпін багато говорив про неї в своїх зарубіжних візитах, вказуючи на те, що вона вимагає мирного і стабільного міжнародного середовища.

Центральною зовнішньополітичною концепцією КНР за правління є «спільнота єдиної долі», яка має на меті, як зазначається, вирішення практичних проблем, що стоять перед світом, та реалізувати мирний та стійкий розвиток людства. Побудова «спільноту єдиної долі» – це всебічна і систематична пропозиція, яка складається з п'яти аспектів. У політичному плані вона виступає за взаємну повагу і консультації на рівній основі, виступає проти менталітету часів холодної війни і політики сили, а також підтримує новий підхід до міждержавних відносин, в якому країни не вдаватимуться до конфронтації, будуватимуть відносини на основі партнерства, а не альянсів. Що стосується безпеки, концепція передбачає вирішення спорів за допомогою переговорів і консультацій, координацію відповідей на традиційні і нетрадиційні загрози і протидію тероризму у всіх його формах. В економічній сфері вона закликає до лібералізації торгівлі і полегшення інвестицій, а також в тому, щоб зробити економічну глобалізацію більш відкритою, інклюзивною, збалансованою і вигідною для всіх. У культурному плані вона закликає заохочувати міжцивілізаційні обміни, які відкидатимуть зверхність однієї культури на іншою. П'ятий аспект – сприяння сталому розвитку (Үі, 2013). Дослідники відзначають, що на практиці ця концепція реалізується на різних рівнях: двосторонні відносини («спільне майбутнє Китаю і Лаоса»), регіональний і субрегіональний («спільне майбутнє Китаю–АСЕАН», «спільне майбутнє ШОС»), міжрегіональний («спільне майбутнє Китай–Африка»), глобальний (Семенов и Цвык, 2019, с.78). Саме цю концепцію можна назвати тією, що найбільше претендує на універсальність. Але більшість науковців вважають, що Китаю не досяг успіху у просуванні ідей, які б оприваблювали і об'єднували весь світ. К. Блохін, аналізуючи прагнення КНР до світового лідерства, визначає, що Китай залишається етноцентричною країною, а її національні цінності «не можуть стати основою нової універсальності, нової духовної інтеграції» (Блохін, 2017).

Ініціатива «Поясу і Шляху» є найбільш масштабною програмою КНР, яку С. Кузнецов називає «матеріальним вираженням» будівництва «спільноти єдиної долі» (Кузнецов, 2020). Проект являє собою будівництво «Економічного поясу Шовкового шляху» і Морського Шовкового шляху XXI століття». В ключовому документі визначаються 5 головних пріоритетів співробітництва: політична координація, взаємозв'язок інфраструктури, безперервна торгівля, фінансова інтеграція і зближення народів (China's Policies on Asia-Pacific Security Cooperation, 2017). Ці п'ять сфер співпраці неодноразово згадуються в різних документах стосовно «Поясу і Шляху», тому, можна визначити їх як п'ять стовпів будівництва проекту. Враховуючи проходження стародавнього сухопутного і морського Шовкового шляху, китайським урядом було визначено п'ять основних напрямів спільного будівництва «Поясу і Шляху»: три сухопутні маршрути «Поясу» беруть початок в Китаї і досягають Європу і Балтійське море, Перську затоку і Середземномор'я та Індійський океан; два морські маршрути «Шляху» повинні досягнути Європу і південну акваторію Тихого океану. На підставі вищеназваних 5 маршрутів, а також беручи до уваги важливі пункти співпраці і просторові розміщення об'єктів спільного будівництва «Поясу і Шляху», КНР пропонує рамки співробітництва «шість коридорів, шість доріг, безліч країн і портів». Шість коридорів – це такі міжнародні економічні коридори, як новий євразійський континентальний міст, Китай–Монголія–Росія, Китай–Центральна Азія–Західна Азія, Китай–Індокитай, Китай–Пакистан і Бангладеш–Китай–Індія–М'янма. Шість доріг – це

залізні, автомобільні, водні і повітряні дороги, трубопроводи та інформаційні мережі. Така співпраця передбачатиме розвиток взаємозв'язку і взаємодії інфраструктур. Безліч країн – це ті, що розташовані уздовж «Поясу і Шляху» і беруть участь у проекті. Безліч портів – різні порти, які покликані забезпечувати безпечні і безперешкодні перевезення через головні морські транспортні шляхи (Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road, 2015). І. Денісов відзначає, що якщо розглядати «ППШ» як подальшу еволюцію попередніх стратегій, то найбільш яскрава новація полягає в тому, що тепер в центрі уваги знаходиться не розвиток самого Китаю, а його внесок у загальний розвиток (Денісов, 2016, с.36).

Китай пропонує «нову модель міжнародних відносин», яка повинна будуватися на принципах взаємної поваги, рівноправності і справедливості, взаємовигідного співробітництва. Взаємна повага заснована на рівності всіх країн, великих і малих, сильних або слабких, багатих чи бідних. Кожна країна повинна поважати політичні системи інших країн, їх право вибирати свій власний шлях розвитку, а також їх інтереси і турботи. Всі країни повинні виступати проти силової політики, гегемонії і втручання у внутрішні справи інших країн. Рівність і справедливість умови для країн з різними запасами ресурсів і рівнями розвитку мати рівні права і рівний доступ до можливостей, щоб скоротити розрив у розвитку. Взаємовигідна співпраця переслідує безпрограшний результат, а не максимізує особистий інтерес, і відкидає застарілу практику «переможець отримує все» (Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road, 2015). Базуючись на ідеї «нової моделі міжнародних відносин», Китай при Сі Цзіньпіні пропонує розвивати нове мислення в побудові партнерських відносин на двосторонньому та глобальному рівнях. Прем'єр-міністр КНР Ван Ї пояснює це так, що «міжнародні відносини в традиційному сенсі часто зводяться до вибору між союзом і конфронтацією», тому нове бачення партнерських відносин означає «пошук нового шляху ведення діалогу без конфронтації і встановлення партнерств без формування альянсу» (Yi, 2015). Такому баченню відповідає китайська політика стратегічних партнерств, яка має ієрархічний характер і передбачає партнерства різного рівня (всебічне стратегічне партнерство, стратегічне партнерство, регулярне партнерство). Л. Форд особливо відзначає рівень партнерства КНР з Росією, Пакистаном і Камбоджею (Ford, 2020). Таким чином, пріоритетом зовнішньою політики КНР є формування позаблокових міжнародних відносин, реалізуючи «доктрину партнерств».

З 2013 року Китай активно просуває і застосовує в своїй зовнішньополітичній практиці термін «велика держава» (major states). Саме такі держави повинні стати ключовими гравцями в побудові нової моделі міжнародних відносин. Зазначається, що вони повинні виконувати свої обов'язки пропорційно їх статусу, який вимірюється її відкритістю, широтою поглядів і почуттям відповідальності, а не розміром, або силою (Yi, 2013). Ймовірно, КНР використовує цей термін, оскільки «велика країна» (great power) асоціюється з домінуванням та сферами впливу. В перші роки правління Сі Цзіньпіна Китай запропонував США ідею «нової моделі відносин між США і Китаєм як великих держав». Ключовими принципами Китай визначив «відсутність конфлікту або конфронтації», «взаємну повагу» і «безпрограшну співпрацю». Щоб зробити нову модель реальністю КНР закликала США спільно працювати на збільшення стратегічної довіри, поглиблювати торгово-економічні відносини, зміцнювати співробітництво в регіональних «гарячих точках» і глобальних проблемах людства. Пріоритетом співробітництва повинен був стати Азіатсько-Тихоокеанський регіон, оскільки, як зазначив Ван Ї, якщо Китай і США «можуть

уникнути конфлікту і конфронтації в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні», то немає причин, за якими вони «не зможуть мирно співіснувати в інших частинах світу» (Yi, 2013). Але дана концепція співробітництва між КНР та США стала не актуальною з приходом до влади в Вашингтоні Дональда Трампа, який вдався до конфронтації. Таким чином, Пекін вважає, що між великими державами (major state) будуть більш довірчі та рівноправні відносини, які будуть виключати гегемонію, конфронтацію та політику сили.

Ще одним пріоритетом зовнішньої політики КНР є просування свого бачення реформування та розвитку системи глобального управління. Китай виступає за те, щоб рішення щодо світового порядку і системи глобального управління приймалося усіма країнами, а не окремою країною або невеликою меншістю країн, на основі принципу «широких консультацій, спільного внеску та спільних вигод». Китай підтримує ООН як центр системи глобального управління, надає активну підтримку щодо його реформування. Бачення Китаю щодо реформування ООН, зокрема, полягає в підвищенні голосу в міжнародних справах країн, що розвиваються. Так, Китай підтримує реформу Ради Безпеки, пріоритетом якої має бути збільшення представництва країн, що розвиваються, у Радбезі. Крім того, Китай підтримує збільшення ролі ООН в галузі миру та безпеки, посилення превентивної дипломатії та ролі Генерального секретаря в медіації, а також вдосконалення миротворчих операцій (Yi, 2020). З економічної точки зору, хоча Китаю залишається твердим прихильником економічної глобалізації, він вважає, що її нинішня модель не може представляти інтереси країн, що розвиваються. Тому виникає необхідність реформування системи глобального економічного управління. Особливе значення для розвитку Китаю є ВТО, яку він визначає як «наріжний камінь міжнародної торгової системи». З 2017 року, коли Д. Трамп став президентом США, Китай став одним із найбільш завзятіших прихильників багатосторонності, рішуче виступаючи проти односторонності, протекціонізму і виходу з глобальних та регіональних міжнародних договорів. Створений Китаєм Азіатський банк інфраструктурних інвестицій повинен, як зазначається, зробити більш поліцентричним систему глобального економічного управління. Водночас Китай докладає активних зусиль для просування реформи квот і управління в МВФ і Світового банку, а також визначає «Велику двадцятку» як головний форум для міжнародного економічного співробітництва і допомагатиме їй трансформуватися в довгостроковий і ефективний механізм глобального економічного управління (China and the World in the New Era, 2019). І Денісов стверджує, що на принципах політичної розмитості базується різні концепції КНР, такі як ініціатива «Поясу і Шляху» і формулювання «більш справедливий і раціональний» підхід до глобального управління, де морально-етичні категорії «справедливість» (гунчжен) і «раціональність» (хелі) можуть мати розширювальні тлумачення (Денісов, 2017, с.89-90).

Аналізуючи звіт Сі Цзіньпіна на 19 з'їзді КПК, дослідники із «Ренд Корпорейшн» зазначають, що Китай з одного боку підтримує міжнародну систему, а з іншого прагне розширити свій вплив. У загальному контексті, вони виділяють п'ять основних положень, які ілюструють бачення Китаю світового порядку: По-перше, Китай підтримує інститути, що сприяють розвитку багатополлярності і більшій залученості країн, що розвиваються (ООН, АБІ, ШОС). По-друге, КНР визначає, засновані на правилах, багатосторонні механізми (ООН і СОТ). По-третє, Пекін протистоїть західним цінностям і військовій могутності США. Китай особливо критично ставиться до питань, де перетинаються ліберально-демократичні цінності і військова міць США, – гуманітарні інтервенція. По-четверте, КНР критикує винятковості США, особливо коли вони порушують міжнародне

право. Водночас Китай бажає володіти тією ж винятковістю, яку США застосовують до себе. По-п'яте, КНР глибоко засуджує військовий інтервенціонізм, операції США і їх союзників (Mazarr, Heath, and Cevallos, 2018).

Особливу роль в зовнішньополітичних ініціативах КНР відіграють країни, що розвиваються, оскільки, Пекін очікує, що саме вона стануть головними прихильниками китайських проєктів. Китай ідентифікує себе з іншими країнами, що розвиваються, з точки зору бідності і страждань, які вони відчують, і надає їм допомогу в межах своїх можливостей. В процесі співробітництва з країнами, що розвиваються, Китай радить кожній сформувати власний шлях, враховуючи національні умови. Країни повинні переймати чужий досвід, але ніяк не копіювати або імітувати чужу модель. Китай відстоює бачення, що немає універсальної моделі розвитку, а модернізація – не вестернізація. Тому жодна країна не може нав'язувати свою модель іншим, не кажучи вже про насильницький підрив урядів і політичних систем інших країн. Китай не експортує китайську модель і ніколи не жадає його практики (China and the World in the New Era, 2019). С. Кузнецов, згадуючи світ-системну теорію, вважає, що для здійснення зростання своєї участі в глобальному управлінні Китай повинен стати гарантом інклюзивного розвитку країн, що розвиваються (Кузнецов, 2020).

Іншою складовою концепції зовнішньої політики КНР за правління Сі Цзіньпіна є декларативні документи стосовно регіональних напрямів – Європа, Азіатсько-Тихоокеанський регіон, арабські країни, Латинська Америка, Африка, Арктика. Так, КНР вітає об'єднану, стабільну, відкриту і процвітаючу Європу, підтримує процес європейської інтеграції і як і раніше прихильний розвитку зв'язків з інститутами ЄС. КНР бачить ЄС партнером в просуванні «відкритої, всеосяжної і збалансованої економічної глобалізації» і протистоянню протекціонізму. У КНР дуже жорстка позиція щодо контактів ЄС з Тайванем і китайськими сепаратистами. В документі щодо відносинам з ЄС сказано, що він повинен «відкрито виступати проти незалежності Тайваню в будь-якій формі». Обміни ЄС з Тайванем повинні бути «строго обмежені неофіційною діяльністю і не повинно бути ніяких офіційних контактів або обмінів у будь-якій формі. Також ЄС повинен «не дозволяти відвідувати ЄС» Далай-ламі» і не дозволяти встановлювати контакти організаціям, які виступають за незалежність Тибету і Сінцзяну, з офіційними особами країн ЄС (China's Policy Paper on the European Union, 2018). Особливе місце у зовнішній політиці КНР відіграють країни Центральної та Східної Європи і Південно-Східної Європи. Ще в 2012 році був створений формат «16+1» для співробітництва КНР з цим регіоном, а в 2019 році з приєднанням Греції він перетворився в «17+1». КНР вважає, що для цих країн повинен бути окремий підхід. Вищезгадані регіони не є монолітними в політичному плані, тому там можна знайти країни, які симпатизують Китаю – Угорщина і Сербія (Brînză, 2020).

В Азіатсько-Тихоокеанському регіоні Китай вважає, що «для вирішення нових проблем потрібне нове бачення». Пекін закликає азіатські країни спільно побудувати нову архітектуру регіональної безпеки в рамках концепції «спільної, всебічної, кооперативної та стійкої безпеки». «Спільна безпека» означає універсальну, рівну і інклюзивну безпеку; «всебічна безпека» акцентує увагу на традиційних і нетрадиційних викликах; «кооперативна безпека» розуміється як сприяння безпеці як окремих країн, так і регіону в цілому за допомогою діалогу і співпраці, «стійка безпека» означає економічний розвиток як інструмент покращення рівня безпеки (China's Policies on Asia-Pacific Security Cooperation, 2017). Сі Цзіньпін також наголосив на відповідальності Азії за рішення проблем безпеки в своєму регіоні і закликав до створення Азіатського форуму безпеки, де країни можуть

обговорити співпрацю проти тероризму, сепаратизму і екстремізму, а також співробітництво у правоохоронній сфері, реагування на надзвичайні ситуації (Baviera, 2016). Таким чином, китайська концепція безпеки в Азії демонстративно виключає США як неазіатську країну. В 2016 році КНР підтвердила свою позицію, що вона володіє суверенітетом над усіма островами Південно-Китайського моря, а також внутрішніми водами, територіальним морем, прилеглою зоною і має право користуватися виключною економічною зоною і континентальним шельфом. Китай готовий вирішувати територіальні спори мирним засобами шляхом переговорів і консультацій з безпосередньо зацікавленими державами, але також готовий вжити необхідні заходи у відповідь на провокаційні дії, що обмежують територіальний суверенітет, морські права та інтереси Китаю (Chinese govt statement on China's territorial sovereignty and maritime rights and interests in South China Sea, 2016).

Близькосхідний вектор зовнішньої політики КНР характеризується різними підходами щодо арабських країн, Ірану, Ізраїлю і Туреччини. Але чітко сформульований підхід є тільки стосовно арабських країн. Так, в 2014 Китай сформував свою фундаментальну позицію, яку назвали «чотири опори». Вона передбачає: підтримку арабських країн в дотриманні обраних шляхів, підтримку у вирішенні проблем гарячих точок регіону політичними засобами, підтримує в досягненні взаємовигідного та загального розвитку з Китаєм, підтримку арабських держав в тому, щоб вони грали більш важливу роль в регіональних та міжнародних справах. Китай запропонував формат співпраці «1+2+3», де «1» означає енергетичне співробітництво в якості головної осі, «2» – будівництво інфраструктурних об'єктів та створення сприятливих умов для торгівлі та інвестицій як два крила, а під «3» маються на увазі три основні високотехнологічні галузі – ядерна енергетика, ракетно-космічний сектор і нові джерела енергії (China's Arab Policy Paper, 2016).

В Латинській Америці для Китаю пріоритетною організацією для співпраці є СЕЛАК, яка є аналогом ОАГ, тільки без США і Канади. Пекін пропонує країнам Латинської Америки і Карибського басейну працювати над створенням структури співробітництва «1+3+6» (керуючись Планом співробітництва Китаю з Латинською Америкою і країнами Карибського басейну (2015-2019), використовуючи торгівлю, інвестиції і фінансове співробітництво як рушійні сили, і визначаючи енергію і ресурси, будівництво інфраструктури, сільське господарство, промислове виробництво, науково-технічні інновації та інформаційні технології в якості пріоритетів співпраці), і «3x3» (яка передбачає будівництва логістичної, електричної і інформаційної інфраструктури, забезпечення здорової взаємодії між підприємством, суспільством і урядом та розширення каналів фінансування, кредитних позичок і страхування) (China's Policy Paper on Latin America and the Caribbean, 2016).

В африканських країнах Пекін бачить єдинодумців у будівництві «спільноти єдиної долі». Торгово-економічне співробітництво називається «якорем і двигуном» китайсько-африканських відносин, включаючи будівництво інфраструктури і фінансування проєктів. Китай заявляє, що він і надалі допомагати нарощувати виробничі потужності Африки у вторинних і третинних галузях, а також буде допомагати збільшити внутрішнє зростання, яке б знизило залежність від експорту сировини (Ministry of Foreign Affairs, 2018). Арктична стратегія КНР характеризується меншою конкретикою, де пріоритетом для Пекін є наукові дослідження, захист навколишнього середовища, раціональне використання ресурсів, активна участь в управлінні Арктикою і міжнародному співробітництві (China's Arctic Policy, 2018).

Висновки. В цілому, Сі Цзіньпіну вдалося запропонувати ініціативи, які мають стратегічний, всеосяжний та іноваційний характер. Їх стратегічність полягає в сприянні досягнення грандіозної цілі, яку голова КНР Сі Цзіньпін називає «великим відродженням китайської нації». Враховуючи глобалізованість сучасного світу, китайські урядовці пріоритетом ставлять інтереси держави і просувають своє бачення міжнародного співробітництва, глобального управління, принципи міжнародних відносин і безпеки, що повинно забезпечити реалізацію їх великої стратегії. Китайські зовнішньополітичні ініціативи мають всеосяжний характер, оскільки вони охоплюють політичні, безпекові, економічні, фінансові, правові, культурні і екологічні аспекти. Іноваційність зовнішньої політики КНР полягає в тому, що в концепціях Сі Цзіньпіна акцентується увага на внеску Китаю у загальний розвиток людства.

У порівнянні з попереднім поколінням керівників КНР, концептуальна складова зовнішньої політики Сі Цзіньпіна характеризується значним збільшенням кількості ідей та ініціатив, які були об'єднані у «думку Сі Цзіньпіна про дипломатію». Водночас дослідники сходяться на думці, що зовнішньополітичні ідеї Сі Цзіньпіна здебільшого політично розмиті і недостатньо конкретні. В контексті з загостренням відносин з Заходом, Пекіну поки що не вдалося запропонувати привабливу ідею, яка б стала основою нової універсальності. Іншою складовою концепції зовнішньої політики КНР Сі Цзіньпіна є окремі стратегічні підходи до різних регіонів. Однак вони значною мірою обережні, а деякі аспекти не висвітлюються. Так, КНР оприлюдив засади політики по відношенню до арабських країн, але немає сформульованого підходу до Близького Сходу; є чіткий підхід з територіальних спорів у Південно-Китайському морі, але немає виразної позиції з суперечок у Східно-Китайському морі. Але оскільки ініціативи Сі Цзіньпіна мають довгостроковий характер, його зовнішньополітична теоретична спадщина ще довго буде фактором зовнішньої політики КНР, а також забезпечити Сі Цзіньпіну ключову роль в КПК.

Бібліографічний список

- Блохин, К., 2017. Китай стал мировым лидером? Как Китай пытается занять «свято место» Запада в глобальной экономике. *Российский институт стратегических исследований*, [online] 2 февраля. Доступно: <<https://riss.ru/article/12929/>> [Дата доступу 18 серпня 2021].
- Денисов, И.Е., 2016. Поднебесная смотрит на Запад. *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право*, 9(6), с.20-40. DOI: 10.23932/2542-0240-2016-9-6-20-40
- Денисов, И.Е., 2017. Внешняя политика Китая при Си Цзиньпине: приемственность и новаторство. *Контуры глобальных трансформаций: политика, экономика, право*, 10(5), с.83-98. DOI: <https://doi.org/10.23932/2542-0240-2017-10-5-83-98>
- Комліченко, А., 2021. Зовнішньополітична Стратегія КНР. *Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках*, 4(1), с.95-104. DOI: <https://doi.org/10.15421/342111>
- Кузнецов, С., 2020. Внешнеполитические идеи Си Цзиньпина как концептуальная основа внешней политики Китая на современном этапе и влияние пандемии коронавируса на ее трансформацию. *Российский совет по международным делам*, [онлайн] 5 листопада. Доступно: <https://russiancouncil.ru/blogs/s_kuznecov/35301/?sphrase_id=72609569> [Дата доступу 23 серпня 2021].
- Семенов, А. и Цвык, А., 2019. Концепция “общего будущего человечества” во

внешнеполитической стратегии Китая. *Мировая экономика и международные отношения*, 63(8), с.72-81. DOI: 10.20542/0131-2227-2019-63-8-72-81

- Baviera, A.S.P., 2016. China's Strategic Foreign Initiatives Under Xi Jinping: An ASEAN Perspective. *China Quarterly of International Strategic Studies*, 2(1), pp.57–79. DOI: <https://doi.org/10.1142/S2377740016500032>
- Brînză, A., 2020. Central and Eastern Europe Is Not in Bed With China. *The Diplomat*, [online] July 3. Available at: <https://thediplomat.com/2020/07/central-and-eastern-europe-is-not-in-bed-with-china/> [Accessed 12 August 2021].
- China and the World in the New Era, 2019. *State Council of the People's Republic of China*, [online] September 27. Available at: https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201909/27/content_WS5d8d80f9c6d0bcf8c4c142ef.html [Accessed 25 July 2021].
- China's Arctic Policy, 2018. *State Council of the People's Republic of China*, [online] January 26. Available at: http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336.htm [Accessed 5 September 2021].
- China's Policies on Asia-Pacific Security Cooperation, 2017. *State Council of the People's Republic of China*, [online] January 11. Available at: http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2017/01/11/content_281475539078636.htm [Accessed 27 July 2021].
- China's Policy Paper on Latin America and the Caribbean, 2016. *State Council of the People's Republic of China*, [online] November 24. Available at: http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2016/11/24/content_281475499069158.htm [Accessed 29 July 2021].
- China's Arab Policy Paper, 2016. *State Council of the People's Republic of China*, [online] January 13. Available at: http://english.www.gov.cn/archive/publications/2016/01/13/content_281475271412746.htm [Accessed 27 July 2021].
- China's Policy Paper on the European Union, 2018. *State Council of the People's Republic of China*, [online] December 18. Available at: http://english.www.gov.cn/archive/ministrydocument/201812/18/content_WS5d3ae98cc6d08408f5022944.html [Accessed 30 July 2021].
- Chinese govt statement on China's territorial sovereignty and maritime rights and interests in South China Sea, 2016. *State Council of the People's Republic of China*, [online] July 12. Available at: http://english.www.gov.cn/archive/publications/2016/07/12/content_281475391807773.htm [Accessed 28 July 2021].
- Ford, L.W., 2020. Network Power: China's effort to Reshape Asia's Regional Security Architecture. *Brookings Institution*, [online] September. Available at: <https://www.brookings.edu/research/network-power-chinas-effort-to-reshape-asias-regional-security-architecture/> [Accessed 5 August 2021].
- Jiechi, Y., 2017. Study and Implement General Secretary Xi Jinping's Thought on Diplomacy in a Deep-going Way and Keep Writing New Chapters of Major-Country Diplomacy with Distinctive Chinese Features. *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*, [online] July 17. Available at: https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1478497.shtml

- [Accessed 29 July 2021].
- Mazarr, M.J., Heath, T.R. and Cevallos, A.S., 2018. *China and the International Order*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Ministry of Foreign Affairs, 2018. Beijing Declaration-Toward an Even Stronger China-Africa Community with a Shared Future. *State Council of the People's Republic of China*, [online] September 05. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/ministrydocument/201809/05/content_WS5d3af6cbc6d08408f502295d.html> [Accessed 27 July 2021].
- Mohanty, M., 2013. Xi Jinping and the "Chinese Dream". *Economic and Political Weekly*, 48(38), pp.34–40.
- Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road, 2015. *China.org.cn*, [online] March 28. Available at: <http://www.china.org.cn/china/Off_the_Wire/2015-03/28/content_35182638.htm> [Accessed 6 August 2021].
- Yi, W., 2013. Toward a New Model of Major-Country Relations Between China and the United States. *The Brookings Institution*, [online] September 20. Available at: <<https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2013/09/wang-yi-english-prepared-remarks.pdf>> [Accessed 27 July 2021].
- Yi, W., 2015. Toward a New Type of International Relations of Win-Win Cooperation. *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*, [online] March 23. Available at: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1248487.shtml> [Accessed 27 July 2021].
- Yi, W., 2020. Improving the Global Governance System Through Reform and Joining Hands to Build a Community with a Shared Future for Humankind. *Mission of the People's Republic of China to the European Union*, [online] September 25. Available at: <<https://www.fmprc.gov.cn/ce/cebe/eng/mhs/t1818620.htm>> [Accessed 25 July 2021].

References

- Baviera, A.S.P., 2016. China's Strategic Foreign Initiatives Under Xi Jinping: An ASEAN Perspective. *China Quarterly of International Strategic Studies*, 2(1), pp.57–79. DOI: <https://doi.org/10.1142/S2377740016500032>
- Blokhin, K., 2017. Kitay stal mirovym liderom? Kak Kitay pytaetsya zanyat «svyato mesto» Zapada v globalnoy ekonomike [China has become a world leader? How China is trying to take the "holy place" of the West in the global economy]. *Russian Institute for Strategic Studies*, [online] February 2. Available at: <<https://riss.ru/article/12929/>> [Accessed 18 August 2021]. (in Russian).
- Brînză, A., 2020. Central and Eastern Europe Is Not in Bed With China. *The Diplomat*, [online] July 3. Available at: <<https://thediplomat.com/2020/07/central-and-eastern-europe-is-not-in-bed-with-china/>> [Accessed 12 August 2021].
- China and the World in the New Era, 2019. *State Council of the People's Republic of China*, [online] September 27. Available at: <https://english.www.gov.cn/archive/whitepaper/201909/27/content_WS5d8d80f9c6d0bcf8c4c142ef.html> [Accessed 25 July 2021].
- China's Arctic Policy, 2018. *State Council of the People's Republic of China*, [online] January 26. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2018/01/26/content_281476026660336>

- htm> [Accessed 5 September 2021].
- China's Policies on Asia-Pacific Security Cooperation, 2017. *State Council of the People's Republic of China*, [online] January 11. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2017/01/11/content_281475539078636.htm> [Accessed 27 July 2021].
- China's Policy Paper on Latin America and the Caribbean, 2016. *State Council of the People's Republic of China*, [online] November 24. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/white_paper/2016/11/24/content_281475499069158.htm> [Accessed 29 July 2021].
- China's Arab Policy Paper, 2016. *State Council of the People's Republic of China*, [online] January 13. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/publications/2016/01/13/content_281475271412746.htm> [Accessed 27 July 2021].
- China's Policy Paper on the European Union, 2018. *State Council of the People's Republic of China*, [online] December 18. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/ministrydocument/201812/18/content_WS5d3ae98cc6d08408f5022944.html> [Accessed 30 July 2021].
- Denisov, I.E., 2016. Podnebesnaya smotrit na Zapad [The Celestial Empire looks to the West]. *Outlines of global transformations: politics, economics, law*, 9(6), pp.20-40. DOI: 10.23932/2542-0240-2016-9-6-20-40 (In Russian).
- Denisov, I.E., 2017. Vneshnyaya politika Kitaya pri Si Tszinpine: priemstvennost i novatorstvo [Chinese Foreign Policy under Xi Jinping: Continuity and Innovation]. *Outlines of global transformations: politics, economics, law*, 10(5), pp.83-98. DOI: <https://doi.org/10.23932/2542-0240-2017-10-5-83-98> (In Russian).
- Ford, L.W., 2020. Network Power: China's effort to Reshape Asia's Regional Security Architecture. *Brookings Institution*, [online] September. Available at: <<https://www.brookings.edu/research/network-power-chinas-effort-to-reshape-asias-regional-security-architecture/>> [Accessed 5 August 2021].
- Full text of Chinese govt statement on China's territorial sovereignty and maritime rights and interests in South China Sea, 2016. *State Council of the People's Republic of China*, [online] July 12. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/publications/2016/07/12/content_281475391807773.htm> [Accessed 28 July 2021].
- Jiechi, Y., 2017. Study and Implement General Secretary Xi Jinping's Thought on Diplomacy in a Deep-going Way and Keep Writing New Chapters of Major-Country Diplomacy with Distinctive Chinese Features. *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*, [online] July 17. Available at: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1478497.shtml> [Accessed 29 July 2021].
- Komlichenko, A., 2021. Zovnishnopolitychna Stratehiiia KNR [China's foreign policy strategy]. *Epistemological studies in Philosophy, Social and Political Sciences*, 4(1), pp.95-104. DOI: <https://doi.org/10.15421/342111> (in Ukrainian).
- Kuznetsov, C., 2020. Vneshnepoliticheskie idei Si Tszinpina kak kontseptualnaya osnova vneshney politiki Kitaya na sovremennom etape i vliyanie pandemii koronavirusa na ee transformatsiyu [Xi Jinping's foreign policy ideas as a conceptual basis for China's foreign policy at the present stage and the impact of the coronavirus pandemic on its

- transformation]. *Russian International Affairs Council*, [online] November 5. Available at: <https://russiancouncil.ru/blogs/s_kuznecov/35301/?sphrase_id=72609569> [Accessed 23 August 2021] (in Russian).
- Mazarr, M.J., Heath, T.R. and Cevallos, A.S., 2018. *China and the International Order*. Santa Monica, CA: RAND Corporation.
- Ministry of Foreign Affairs, 2018. Beijing Declaration-Toward an Even Stronger China-Africa Community with a Shared Future. *State Council of the People's Republic of China*, [online] September 05. Available at: <http://english.www.gov.cn/archive/ministrydocument/201809/05/content_WS5d3af6cbc6d08408f502295d.html> [Accessed 27 July 2021].
- Mohanty, M., 2013. Xi Jinping and the “Chinese Dream”. *Economic and Political Weekly*, 48(38), pp.34–40.
- Semenov, A. and Tsvyk, A., 2019, Kontsepsiya “obshchego budushchego chelovechestva” vo vneshnepoliticheskoy strategii Kitaya [The “Community of a Shared Future for Humankind” Concept in China’s Foreign Policy Strategy]. *Mirovaya ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniya*, 63(8), pp.72-81. DOI: 10.20542/0131-2227-2019-63-8-72-81. (in Russian).
- Vision and Actions on Jointly Building Silk Road Economic Belt and 21st-Century Maritime Silk Road, 2015. *China.org.cn*, [online] March 28. Available at: <http://www.china.org.cn/china/Off_the_Wire/2015-03/28/content_35182638.htm> [Accessed 6 August 2021].
- Yi, W., 2013. Toward a New Model of Major-Country Relations Between China and the United States. *The Brookings Institution*, [online] September 20. Available at: <<https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2013/09/wang-yi-english-prepared-remarks.pdf>> [Accessed 27 July 2021].
- Yi, W., 2015. Toward a New Type of International Relations of Win-Win Cooperation. *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China*, [online] March 23. Available at: <https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/wjdt_665385/zyjh_665391/t1248487.shtml> [Accessed 27 July 2021].
- Yi, W., 2020. Improving the Global Governance System Through Reform and Joining Hands to Build a Community with a Shared Future for Humankind. *Mission of the People's Republic of China to the European Union*, [online] September 25. Available at: <<https://www.fmprc.gov.cn/ce/cebe/eng/mhs/t1818620.htm>> [Accessed 25 July 2021].
- Стаття надійшла до редакції 02.09.2021 р.

M. Bulyk

V. Klius

CONCEPTUAL BASICS OF CHINA’S FOREIGN POLICY UNDER XI JINPING

The article defines the conceptual foundations of China's foreign policy under Xi Jinping. China's foreign policy under Xi Jinping has been based on a number of concepts put forward by the Chinese government, which clearly show that China aspires to be a leading player in the international arena. The purpose of the study is to analyze the conceptual foundations of China's foreign policy under Xi Jinping.

The article examines China's foreign policy initiatives implemented since 2012: Chinese dream, community of common destin», Belt and Road Initiative, new model of international relations, new model of US-China relations, common, comprehensive, cooperative and sustainable

security, the principle of broad consultation, joint contribution and common benefits in global governance. The conceptual approaches of the PRC to the Asia-Pacific region, Arab countries, Latin America, and Africa are also considered.

It is noted that China's foreign policy initiatives are strategic, multidimensional and innovative. Their strategy is to help achieve the grand goal – revival of the Chinese nation. China's foreign policy initiatives are multidimensional in that they cover political, security, economic, financial, legal, cultural and environmental aspects. The innovativeness of China's foreign policy lies in the fact that Xi Jinping's concepts focus on China's contribution to the overall development of mankind and it includes new Chinese theories of a multipolar world – new model of international relations and a new model of great powers.. It is also noted that Xi Jinping's foreign policy ideas are mostly politically vague and not specific enough, and that China has not yet been able to offer attractive universal concepts.

Keywords: *China's foreign policy, China, Xi Jinping, Community of Common Destiny, Belt and Road Initiative.*